

מי יתן טהור מטמא לא אחד?! / לפרשת פרה – הרב מנשה בן-יוסף

שלמה המלך אמר על מצוות פרה אדומה – "אמרתִי אחכמה והיא רחוקה ממני" (קהלת ז כג), כדברי רבותינו (במדבר רבה חוקת יט ג, ועוד מקומות), ויש לנו ליתן לב מהו הדבר המפליא והנעלם שיש בפרה אדומה, שכל כך רחוק מן הדעת.

והנה בעינינו כל מצוות טומאה וטהרה - כולן חוקים ואין לנו בהם טעם וסברה. אבל אצל שלמה המלך, לא היה זה כך, שאילו היה זה כך - לא על מצוות פרה אדומה לבד היה תמה, אלא על כל מצוות טומאה וטהרה היה תמה, וצריך ביאור מהו המיוחד בפרה אדומה שלא נודע טעמו יותר מכל מצוות הטהרה.

והחינוך כתב, שנראה מדברי חז"ל, שעיקר התימה בענין הפרה הוא היותה מטמאת טהורים ומטהרת טמאים. וגם זה צ"ב, שאם מה שהיא מטמאת טהורים לבד מובן, ומה שהיא מטהרת טמאים לבד ג"כ מובן, מה קשה בכך ששני הדברים נמצאים אצלה יחד, וכי אין אבסורדים במציאות, וגם בתורה לא זה האבסורד היחיד, והרבה יש כיו"ב, ומנאם באורך ר"א הקליר בפיוטיו לפרשת פרה. ואם אחד מן הדברים הללו לבד אינו מובן, א"כ אין התימה בכך שיש בה סתירה, אלא בזה שיש בה אותו הדבר שלא היה ראוי להיות בה.

ונבוא להתבונן בדיני פרה אדומה לראות אם יש בהם מן התימה מצד עצמם. והנה נראה, שסדר הפרה שווה למה שמצאנו בכמה קרבנות, שמזים מדמה שבע פעמים אל נוכח פני אוהל מועד, כמו שמצאנו בחטאות פנימיות, ואח"כ שורפים אותה מחוץ למחנה כמו שמצאנו ג"כ בחטאות פנימיות שאינן נאכלות אלא נשרפות מחוץ למחנה, והעוסק בשריפתה טמא כמו שמצאנו זאת ג"כ בחטאות פנימיות, שהעוסק בשריפתן טמא.

וביאור אלו הדינים נראה בתורה, שחטאת שהובא מדמה להזות לפנים - היא קדושה בקדושה חמורה עד שאין ראוי לאכול ממנה, על כן דינה בשריפה, כמו שנאמר בתורה – "וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אוהל מועד לכפר בקודש לא תאכל באש תשרף".

ומה שהעוסק בשריפתה מטמא בגדים, יש לבאר על יסוד מה שפירש בכוזרי, שכל ענין הטומאות כולם הוא המוות, כמו מת ונבלה ושרץ מתים, ומצורע שהוא בשר מת, וכל הטומאות הפורשות מן הגוף, ועפ"ז נראה, שקודש מחולל הוא כעין מיתה, וחילול הוא מלשון חלל, ועל כן הפוגש את הקודש כשהוא בחוץ, שבזה הוא מתחלל - הוא פוגש בכעין מיתה, וזה מטמא אותו.

והעולה מזה, שבפרה אדומה - מה שהיא מטמאת טהורים אין בכך חידוש, וכל סדרי מעשיה הם סדרי חטאות הפנימיות, ואעפ"פ שיש בה חידוש שעושים אותה בחוץ, אעפ"כ כיוון שמזין מדמה אל מול נוכח פני אוהל מועד, הרי היא כמי שנכנס דמה לפנים, ודינה בשריפה, ושריפתה מטמאה בגדים.

ונראה, שעיקר הפלא בעיניה הוא, שהיא מטהרת טמאים, אולם המים החיים שנצרכים לטהרתה - זה דבר שמצינו לו בכל התורה, וכל הטומאות החמורות צריכים מים חיים לטהרם - זב צריך טבילה במים חיים, ומצורע וטמא מת צריכים הזאה ממים חיים. ממילא, לא כאן נקודת החידוש של פרה אדומה.

אלא נקודת החידוש היא, שאפר הפרה האדומה - שהוא הוא הקודש שנתחלל - הוא עצמו המטהר את הטמאים, וזה הוא הפלא שבפרה האדומה.

ולכשתמצי לומר יש בפרה האדומה חידוש, שעושים את הכעין קרבן הזה מעיקרא בחוץ, ומעיקרא מעמידים את הקודש באופן שהוא יתחלל, וזה ע"מ לטהר בו את הטמאים שמקומם מחוץ למחנה והם אינם יכולים להתחבר לקודש שבסוף המחנה. על כן מוציאים את הקודש מחוץ למחנה, ואכן הקודש

מתחלל בכך, וחילול הקודש הזה יוצר טומאה, אך בסופו של תהליך - הוא יביא לטהרת הטמאים היושבים מחוץ למחנה.

וזוהי נקודת הפלא הגדול, וזה הסוד הגדול שבפרה, שחילול הקודש - שהוא דבר של טומאה מצד עצמו - הוא עצמו גורם לטהרת הטמאים, שכשהקודש יוצא החוצה למקום שבו הטמאים נמצאים - דרך זה הטמאים עולים מטומאתם.

ודבר זה שייך לעולם היחוד, שהקדושה והטומאה כולם עומדים לשרת את התכלית האחת של תיקון העולם, ואף דבר שהוא גורם טומאה כחילול הקודש - סופו להביא לטהרה ולקדושה, וזה שנאמר "מי יתן טהור מטמא לא אחד", שהאחד שהכל שלו, וכל הנמצא מרצונו נמצא, הוא מביא את כל הטומאה לטהרה ואת כל הקלקול לתיקון, ואת כל הרע לטוב.

ויש להתבונן בהפטרה שתקנו חכמים לקרות בפרשת פרה, והיא "וזרקתי עליכם מים טהורים", כמו שאמרו בגמ' במגילה, והנה כל ההפטרות של ד' פרשיות כולן עוסקות בנושא הפרשה - בפרשת שקלים ההפטרה היא בענין בנין הבית מכספם של ישראל, בפרשת זכור ההפטרה היא מענין מחיית עמלק, ובפרשת החודש ההפטרה היא קרבנות החודש הראשון, ואילו בפרשת פרה נראה לכאורה, שפסוק זה לבדו הוא השייך לפרשת פרה, וההפטרה כולה היא להשלים לסך הפסוקים הנצרכים לקריאת ההפטרה. ואין בזה תימה כ"כ, אולם יש לבאר את הדברים בעומק יותר וכדלהלן.

בהפטרה מבואר, שעם ישראל גלו ובכך נתחלל שם ה', באמור להם "עם ה' אלה ומארצו יצאו" (יחזקאל לו כ), ועל ידי זה ה' חומל על שם קדשו, וכדי להציל את כבודו מחילול הוא מושיע את ישראל אע"פ שהם אינם ראויים לזה מצד מעשיהם.

וזו ממש ענין הפרה האדומה, שהקדושה ושם ה' מתחלל במה שהוא כביכול יוצא עם ישראל לגלות, אבל חילול זה – אדרבה, גורם ישועה לישראל, שבכך ששם ה' איתם, אזי ה' מושיע את שמו עם ישראל.

וזו ע"ד מה שאמר ר' חנינא בן תרדיון, כששרפוהו עם ס"ת עימו – "אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי, עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי - מי שמבקש עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני", נמצא ששריפת הספר תורה - שאין קלקול כמותו - הוא עצמו חוזר להיות תיקון, כי בהיות שכרוך בהשפלת ישראל השפלת שם ה' וכבוד תורתו - מי שתובע עלבון תורתו, הוא יתבע עלבון ישראל, ובזה תלויה ישועת ישראל.

וכתב הרמח"ל באגרותיו, שכל גזירות שריפת התלמוד ודומיהן, הם כולם מסוד פרה אדומה, ולדברינו יבואר, שהכל תלוי בסוד מה שהקדושה מוסרת עצמה לחילול עבור טהרת הטמאים, ואף בשריפת התורה יש בחינה, שבכך שהתורה מתחללת עם השפלת ישראל - בזה תלויה ישועתם של ישראל.

ובדור אחרון שחמל ה' על שם קדשו, והושיע את ישראל מגלותם, לא למעננו, אלא למען שמו שלא יחולל עוד בגויים, נבקש מלפניו – "אנא ה' מעשי ידיך אל תרף, חמול על שם קדשך, ורחם על עמך, העלינו בשמחה להר קדשך, ותשוב לשכון בתוכנו, וידעו כל הגויים כי אתה ה' מקדש את ישראל, בהיות מקדשך בתוכנו לעולם".